

Mellanrapport projektet Juridiskt ombud

INNEHÅLL

1. Introduktion.....	
2. Målsättning.....	
3. Målgrupper.....	
4. Arbetsfält	
5. Delprojekt	
5.1. Intressebevakning	
5.2. Ett handikappolitiskt program för Svenskfinland	
5.3. Information och seminarier	
5.4. Sakkunskap	
5.5. Samarbete och nätverk.....	
5.6. Konsultation	
6. Organisation, uppföljning och utvärdering	
7. Sammanfattning	

1. Introduktion

Projektperiod: 1.1.2007 – 31.12.2009

Projektet Juridiskt ombud har varit ett samarbetsprojekt mellan Finlands Svenska Handikappförbund, Psykosociala förbundet, DUV i Mellersta Nyland och Finlands Svenska Socialförbund. Projektet har administrerats av Finlands Svenska Handikappförbund (Handikappförbundet).

Projektet Juridiska ombuds roll och målsättning har varit att tillvarata de finlandssvenska funktionshindrades och deras närståendes samt de finlandssvenska handikapporganisationers rättigheter samt stöda dem i deras intressebevakning. Inom projektet har det arbetats för att utbudet av svensk information om funktionshindrades rättigheter, kommande lagändringar och förändringsprocesser förbättras.

Projektet har bestått av intressebevakning, information och seminarier, samarbete, deltagande i utarbetandet av ett finlandssvenskt handikappolitiskt program och konsultation.

Tyngdpunkten har legat på revideringen av handikappservicelagen och andra lagstiftningsprocesser samt strukturreformer där de språkliga rättigheterna och de finlandssvenska personerna med funktionsnedsättning och deras närståendes rättigheter prioriterats.

En ytterligare målsättning har varit att utöka och förstärka samarbete kring handikappfrågor speciellt inom Svenskfinland men också och med de finsk- och tvåspråkiga handikapporganisationerna.

Redan före projektet beviljades finansiering av RAY och under projektets första verksamhetsår visade det sig att det finns ett behov av information på svenska gällande funktionshinder och handikappfrågor för funktionshindrade, deras anhöriga, organisationsanställda, kommunalt anställda och socialarbetare i Finland. Bland annat finns inte alla guider, rapporter och instruktioner från myndigheter översatta till svenska, samma gäller de finsk- eller tvåspråkiga handikapporganisationernas information och medlemstidningar eftersom det inte finns resurser att översätta allt material till svenska. De funktionshindrade och deras närstående behöver därför stöd i tillgodoseendet av deras intressen och rättigheter på eget modersmål för att inte ytterligare marginaliseras och för att ha möjlighet att ta kontroll över eget liv.

Flera av de finskspråkiga handikapporganisationerna och deras medlemmar har sedan tidigare haft tillgång till juridisk konsultation och handikappolitisk intressebevakning genom juridiska ombud, jurister, socialarbetare samt deras intressebevakningsavdelningar och enheter. Med anledning av det sistnämnda pågick diskussionerna kring behovet av ett svenskspråkigt juridiskt ombud under ett antal år före finansiering beviljades till det svenskspråkiga ombudet.

Från första början av projektet har ombudet fördjupat sig och analyserat projektets arbetsfält, främst handikapp- och sociala sektorn. Det framkom redan i ett tidigt skede att projektet inte endast begränsas till juridik. Det har visat sig att det också behövs insikt i politik och handikappsektorns organisation, strukturer och rådande

spelregler inom området för projektet på ett framgångsrikt sätt skall kunna konsultera och handleda samt företräda och bevaka intressen.

Orsaken till detta är att uppbyggnaden av den svenskspråkiga handikappsektorn inte helt överensstämmer med den finska sidans uppbyggnad och att den svenskspråkiga handikappsektorn företräder en minoritet inom minoriteten, där både faktorer som sammanhänger med funktionsnedsättningar och språket (svenskan) skall beaktas.

Inom det finlandssvenska handikappområdet har det inte funnits någon juristbefattning förrän projektet juridiskt ombud startade inom Handikappförbundet. Det har därför rått en brist på juridisk kunskap på svenska inom handikappsektorn. Det svenskspråkiga juridiska ombudet har tillfredställt en del av detta behov.

2. Målsättning

Projektets målsättning har preciserats och utvecklats under projektiden. Målsättningen har utvecklats utifrån projektets resultat. Under projektets gång har projektets målsättning reviderats för att överensstämja med behoven och projektets förutsättningar samt resurser.

Projektets målsättning är:

Att tillvarata de finlandssvenska funktionshindrades och deras närståendes samt de finlandssvenska handikapporganisationers rättigheter och intressen samt stöda dem i deras intressebevakning.

Inom projektet är målet att stöda funktionshindrade och deras närstående på eget modersmål, samt andra som är i behov av detta, exempelvis anställda och förtroendevalda inom svensk- och tvåspråkiga handikapporganisationer och tjänstemän främst i mindre en- eller tvåspråkiga kommuner.

1. Att prioritera viktiga lagstiftningsprocesser och reformer inom sektorn. Speciellt med fokus på den finlandssvenska aspekten.
2. Att utöka utbudet av och tillgången till juridisk och handikappolitisk information på svenska samt medvetandegöra olika aktörer inom området om finlandssvenska funktionshindrades situation och särställning, bland annat genom seminarier och deltagande i samarbetsgrupper.
3. Att utöka och förstärka samarbete kring handikappfrågor inom Svenskfinland och med de finsk- och tvåspråkiga handikapporganisationerna.
4. Att utveckla konsultationen med rådgivning för användarens kontakt till myndigheter för att de skall kunna ta ansvar för eget liv och själva kunna tillvarata sina rättigheter.
5. Att fungera som sakkunnig i arbetsgruppen för det svenska handikappolitiska programmet.

De viktigaste skillnaderna mellan ansökans målsättning och målsättningen i projektets slutskede är följande:

1. Intressebevakningen omfattar alla lagstadgade rättigheter och därtill anknutna politiska rättigheter och begränsas inte endast till subjektiva lagstadgade rättigheter. Målsättningen reviderades till att prioritera pågående och kommande lagstiftningsprocesser och förvaltningsreformer, med en koncentration på kombinationen handikappaspekter och språkaspekter.
2. Behovet av svenskspråkigt informationsmaterial har inte kunnat tillgodoses i tillräcklig utsträckning. Projektets personal- och finansieringsresurser har inte tillåtit produktion av eget material utan produktion av material har främst skett i samarbete med Assistentti.info.
3. Begreppet rådgivning blev konsultation. Ombudet har inte företrätt parter och medlat på plats i konfliktsituationer utan rådgivningen har begränsats till handledning och konsultation.
4. Projektet är inte ansvarigt för utarbetandet av ett finlandssvenskt handikappolitiskt program.
5. Behovet av juridisk sakkunskap på svenska har vida överskridit resurserna.

Målsättningar som kvarstår:

Ingen av målsättningarna har helt kunnat uppfyllas eftersom de alla representerar fortgående processer som förändras i olika takt som ständigt är i behov av uppföljning, utveckling och uppdatering. Exempelvis informationen och sakkunskapen behöver ständigt uppdateras utifrån förvaltningsreformer och lagstiftningsprocesser, de handikappolitiska principerna förändras i och med samhällets utveckling och konsultationens och seminariernas användarunderlag är inte statiskt utan nya användare som inte känner till sina rättigheter tillkommer ständigt.

Exempel på konkreta målsättningar som kvarstår:

Kortare svarstid i konsultationen, utvidgad möjlighet att handleda vid besvär.

Egen produktion av informationsmaterial.

Bredare utbud av seminarier, behandling av flera ämnen.

Ytterligare intensifierat samarbete i Svenskfinland och mellan de finskspråkiga juristerna samt de nordiska och europeiska juristerna och annan personal inom handikappsektorn.

Mera information till beslutsfattare och utökad kommunikation med dem.

Möjlighet att agera istället för att endast reagera inom intressebevakningen.

3. Målgrupper

Direkta: De svenskspråkiga funktionshindrade och deras närstående.

De svenskspråkiga och tvåspråkiga patient- och handikapporganisationerna.

De enspråkigt finska patient- och handikapporganisationernas svensk- och tvåspråkiga medlemsföreningar.

Svenskspråkiga socialarbetare och rehabiliteringshandledare i organisationer samt enspråkigt svenska men också tvåspråkiga kommuner.

Indirekta: Svenskspråkiga socialarbetare, rehabiliteringshandledare, FPA-personal.

Svenskspråkiga riks- och kommunala beslutsfattare (tjänstemän och förtroendevalda).

Tvåspråkiga och finskspråkiga beslutsfattare och tjänstemän.

Referens- och samarbetspartners.

Vem har varit i behov av projektet:

Det har visat sig att behovet av ett svenskspråkigt juridiskt ombud inom handikappsektorn har varit större än förväntat i början. Behovet har inte endast begränsats till de svenskspråkiga förbunden utan behovet av ett svenskspråkigt juridiskt ombud har också funnits bland de två- och enspråkigt finska handikapp- och patientorganisationer, den offentliga sektorn samt serviceproducenter.

Vem har använt sig av projektet:

Ett resultat är att målgruppen för projektet har varit större och mera heterogen än förväntat. De som har använt sig av projektet framgår av rådgivningsstatistiken (se bilaga), föreläsningslistan (se bilaga), projektets samarbetsparter (se bilaga) och av stycket samarbete.

Ju mera projektet har blivit känt och projektiden har gått framskridit, desto större del av den tänka målgruppen har varit i kontakt med projektet, exempelvis kontakt med konsultationen, användning av sakkunskap inom den finländska handikappolitiska och –juridiska intressebevakningen och beställning av föredrag och föreläsningar.

4. Arbetsfältet

Handikappsektorn i det svenskspråkiga Finland är uppbyggd som den finskspråkiga, nordiska och internationella handikappsektorn, men det finns också särdrag, vilket har lett till att ombudet längs med hela projektet undersökt och utrett likheter och särdrag som påverkat arbetsfältet.

Inom den svenskspråkiga handikappsektorn företräds de svenskspråkiga funktionshindrade av funktionsnedsättningsspecifika antingen enspråkigt svenska förbund¹, tvåspråkiga förbund eller av lokala eller regionala enspråkigt svenska eller tvåspråkiga föreningar².

De svenskspråkiga förbunden är antingen medlemmar av en finskspråkig diagnosbaserad moderorganisation eller samarbetar med sin finskspråkiga diagnosbaserade systerorganisationen eller sina diagnosbaserade systerorganisationer och en del av dem är medlemmar av den svenskspråkiga samarbetsorganisationen, Handikappförbundet. Utöver detta är de svenskspråkiga förbunden i varierande grad medlemmar av nationella samarbetsorganisationer inom handikappsektorn antingen genom att de ansökt om medlemskap, Handikappforum eller att de utsetts som representanter för sitt förbund av statsrådet (VANE). Liksom de finskspråkiga eller tvåspråkiga handikapporganisationerna hör också de svenskspråkiga förbunden till respektive nordiskt, europeiskt och internationellt samarbetsorgan.

De svenskspråkiga eller tvåspråkiga föreningarna är antingen nationella, regionala eller lokala. Dessa föreningar hör till antingen svenskspråkiga, tvåspråkiga eller finskspråkiga förbund. De kan också höra till både två- eller finskspråkiga förbund samt en svenskspråkig samarbetsorganisation eller en svenskspråkig regionalförening³. De svenskspråkiga funktionshindrade personerna som utgör mycket små grupper och som inte har någon funktionsnedsättningsspecifik antingen handikapp- eller patientorganisation har inom projektet räknats in i Finlands Svenska Handikappförbunds intressesfär, eftersom Handikappförbundets stadgar stött detta.

Seppänen⁴ skriver i sin utredning att inte alla finlandssvenska förbund hör till samarbetsorganisationen Handikappförbundet men att ifrågavarande förbund ändå fungerat som samlande länk för viss verksamhet. I sin rapport konstaterar Seppänen att projektet juridiskt ombud är ett sådant exempel som fungerat för den bredare finlandssvenska handikappsektorn och att dess verksamhet inte endast begränsats till Handikappförbundets medlemsföreningar och projektparterna även om projektet i

¹ Finlands Svenska Handikappförbund (Handikappförbundet), Finlands svenska socialförbund, Förbundet de utvecklingsstördas väl (FDUV), Förbundet Finlands Svenska Synskadade (FSS), Svenska Hörsselförbundet (Hörsselförbundet) och Psykosociala förbundet

² Enligt en definition i Seppänens rapport (s.6 fotnot 1) kan dessa organisationer som är organiserade runt specifika funktionsnedsättningar lika väl klassas som patientföreningar)

³ Här menas med den svenskspråkiga samarbetsorganisationen, Handikappförbundet och de regionala svenskspråkiga föreningarna, Handikappföreningen i Södra Finland och Handikappföreningen i Österbotten.

⁴ Utredningen "Minoritet inom minoriteten, Handikapporganisationernas intressebevakning – ett finlandssvenskt perspektiv", John Seppänen, Utredning på uppdrag av Svenska kulturfonden mars 2009

första hand funnits till för de sistnämnda.⁵ Han konstaterar vidare att "förutom att den finlandssvenska handikappsektorns organisatoriska mönster redan i sig kan te sig som komplicerat" så begränsas samarbetet inom handikappsektorn inte av organisatoriska gränser utan de finlandssvenska förbunden idkar samarbete sinsemellan eller samarbetar med i första hand finskspråkiga systerförbund men också andra finskspråkiga organisationer och andra aktörer, såväl inom som utanför föreningslivet.⁶

Dessa olika medlemskap och kopplingar mellan de olika förbunden och föreningarna har varit både en fördel och nackdel för projektet. Nackdelen är att arbetsfältet till en början verkade komplicerat medan fördelen varit att nya infallsvinklar gett en bredd till projektet som i sin tur projektet kunnat bidra med inom sektorn.

5. Delprojekt

5.1 Intressebevakning

Intressebevakningen hör till en av de viktigaste målsättningarna inom projektet. Den har under projektperioden utvecklats till den verksamhetsdel som prioriterats. Resultaten av den omfattar största delen av projektets målgrupp och den utgör en viktig verksamhet för både projektparterna, Handikappförbundets medlemmar och de övriga svenskspråkiga förbunden. En annan orsak till att stor vikt har lagts vid intressebevakningen under projektperioden har varit de många och stora pågående reformerna bland annat revideringen av handikappservicelagen, kommun- och servicestrukturreformen och därtill anknutna processer, revideringen av jämlikhetslagstifningen, implementeringen av FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar och förslaget till en ny hälso- och sjukvårdslag, VAMPO. Viktiga lagstiftningsprocesser och reformer inom sektorn har därför prioriterats framför enskild konsultation och produktion av eget material. Orsaken till denna prioritering har varit resursbristen, främst i fråga om personal.

Ett av projektets resultat är att projektet breddat intressebevakningen och lyft fram dess betydelse på svenskt håll. Alla svenskspråkiga handikapporganisationer har inte haft resurser och möjlighet att bevaka själv och därför har intressebevakningen delvis bedrivits genom projektet Juridiskt ombud. Inom projektet har det tagits fram modeller och arbetssätt för intressebevakningen.

Intressebevakningen har intensifierats under projektperioden, vilken delvis skett genom utlåtanden både i projektets och Handikappförbundets namn samt tillsammans med andra svenskspråkiga handikapporganisationer (FSS och Hörselförbundet) och delvis genom deltagande i handikappolitiska samarbetsorgan och arbetsgrupper samt genom kontakter till finlandssvenska organ, bland annat Svenska Finlands Folkting (Folktinget).

⁵ Seppänen s. 7 - 8

⁶ Seppänen s. 8

Intressebevakningen har koncentrerats till att tillvarata och bevaka tillgången till svensk service och stöd och bevarande av de språkliga rättigheterna. Inom intressebevakningen har projektet verkat för att de finlandssvenska funktionshindrades rättigheter, speciella livssituation och förutsättningar beaktats i reformerna. Resursbristen har lett till att intressebevakningen har koncentrerats till nationella ärenden och lagändringarna av stor vikt för de svenskspråkiga. Bevakningen av europeiska och internationella ärenden sker endast ytligt genom samarbetsorganisationer och de svenskspråkiga förbundens samarbetspartner. Exempel på sådant som kräver specifik intressebevakning på svenskt håll är förslaget till ny hälso- och sjukvårdslag, VAMPO (det nationella handikappolitiska programmet), tolktjänsten, klientdataregister inom social- och hälsovården.

Uppföljning och en kritisk granskning av rådande system och lagstiftning för att kunna agera istället för att endast reagera har varit för resurskrävande för en tjänsteman.

Ett resultat av projektet är att både samarbete över diagnosgränserna och sektoröverskridande samarbete och växelverkan är möjligt gällande specifika frågor. I fråga om språkfrågor har projektet samarbetat med Folktinget konkret gällande informationsutbyte och bevakning av språkliga rättigheter, exempelvis besökt social- och hälsovårdsministeriet och utlåtanden, som stött eller kompletterat varandra. Projektet Juridiskt ombud har bidragit med information om situationen för de finlandssvenska funktionshindrade personerna och deras kringgrupper⁷ samt med juridisk sakkunskap. Exempel på ärenden där Juridiskt ombud har varit i kontakt med Folktinget är utlåtande om förslaget till en ny hälso- och sjukvårdslag, den pågående revideringen av jämlikhetslagstiftningen, av social- och hälsovårdsministeriet ledda utvecklingsprojekt för utvecklande klientdataregister inom social- och hälsovården samt en del övriga reformer som där en språkkonsekvensbedömning bör övervägas.

Det är en utmaning och resurskrävande att tillvarata och bevaka den breda målgruppens intressen. Denna bredd är dock en av projektets styrka, eftersom de svenskspråkiga på detta sätt kunnat bidra med en annan infallsvinkel i samarbetet med de tvåspråkiga och enspråkigt finska organisationerna.

Neutraliteten⁸ har varit en fördel. Samarbetet med de finskspråkiga och tvåspråkiga organisationerna har underlättats av neutraliteten och gett möjlighet att samarbeta på ett brett plan med alla finskspråkiga handikappjurister och andra tjänstemän som arbetar med intressebevakningen. Denna neutralitet har också gett den gemensamma intressebevakningen en annan dimension, de finskspråkiga har haft nytta av de svenskspråkiga. Detta arbete har mest skett via Handikappforum och Assistentti.info, som blivit allt mer viktig plattform gällande intressebevakningen och information. Bredden och neutraliteten har också varit en fördel i svenskspråkiga sammanhang, exempelvis samarbetet med Folktinget, delvis social- och hälsovårdministeriet

⁷ Med kringgrupper menas här anhöriga, närstående, handikapp- och patientorganisationer, serviceproducenter osv.

⁸ I detta sammanhang menas med neutralitet att projektet verkat för de svenskspråkiga funktionshindrade och deras kringgrupper oberoende av diagnos eller föreningstillhörighet

Stor del av intressebevakningen har skett i samarbete - mellan de svenskspråkiga organisationerna och i nationella samarbetsorganisationer och –nätverk. Samarbetsorganisationerna och nätverken har varit en stor tillgång för projektet eftersom projektet endast har en anställd person och för att utvecklingen har lett till att intressebevakningen i allt större utsträckning sker inom samarbetsorganisationerna och nätverken. Samarbetet med dessa har också varit till fördel eftersom de svenskspråkiga handikapp- och patientorganisationerna har få anställda som endast arbetar med intressebevakningen, vilket i sin tur begränsar intressebevakningen.⁹ Samarbetsorganisationer och –nätverk är också viktiga för att informationsspridning och koordinering av de knappa resurserna. Möjligheten för ombudet att till att börja med kunna delta i Handikappforums arbete via FDUV:s medlemskap i samarbetsorganisationen och från och med våren 2009 via Handikappförbundets medlemskap har varit mycket betydelsefull. Handikappförbundet ansökte om medlemskap våren 2009 och godkändes också då som medlem i Handikappforum. När det gäller intressebevakningen har deltagandet i Handikappforums arbete varit till stor nytta för intressebevakningen inom projektet. Projektet har i olika grad medverkat i de totalt, år 2008, nio utlåtanden och hittills, år 2009, tertton utlåtanden om lagstiftningsprocesser och förvaltningsreformer som Handikappforum utarbetat. Handikappforum har dessutom hörts sju gånger i utskott under år 2009.

Intressebevakningen har också varit tema för undersökning under projektiden och dess betydelse har också poängterats och lyfts fram allmänt i det svenskspråkiga Finland under projektets gång.¹⁰ Projektet har i varierande grad involverats antingen som undersökningsobjekt eller anlåtande som sakkunnig för undersökningar och genom deltagande i utbildningar och seminarier kring temat intressebevakning.

Bevakningen begränsas inom projektet inte endast till funktionshinderades rättigheter och intressen utan den är bredare eftersom också språkaspekten och minoritetssituationen finns med. Exempel på specifika saker för den finlandssvenska intressebevakningen är konkurrensutsättningen och den flerfaldiga diskrimineringen, i vilka både funktionsnedsättningarna och språket måste beaktas.

Intressebevakningen har konkret resulterat i

- utlåtanden,
- besök hos politiker
- skrivelser till politiker

⁹ Seppänen skriver att den finlandssvenska handikappsektorns intressebevakning begränsas av resursbrist, främst personalbrist. Seppänen s.15 och 22

I en annan rapport har Lindqvist efter kommunintervjuer skrivit i sin rapport. Socialarbetare anser att "Det därför är viktigt med information och intressebevakning i annat fall kan man bli utan den service man behöver för att klara av de funktioner som hör till såsom lagen säger "normal livsföring". Med lagen menas här handikappservicelagen (Lag om service och stöd på grund av handikapp 1987/380), Handikappservice i Svenskfinland – en förundersökning, Ann-Marie Lindqvist, FSKC RAPPORTER 2/2009, s. 48

¹⁰ Seppänens utredning är ett resultat, resultatet av denna utredning diskuterades på Svenska kulturfondens organisationskonferens 2009, Björn Walléns artikel "Vem finansierar social inklusion", Svenska Studiecensalens nyhetstidning 1/2009 s.4-5, Finansministeriets publikationer "Bättre samarbete – Bättre Beredning", 35b/2008 (anknytande arbetsgrupp, SAG-samarbetsgruppen), Svenska Studiecensalens utbildning inom intressebevakning i samband med SAG-utredningen.

- program inför kommunalvalet 2008
- kontaktater av politiker, tjänstemän och media för att höra ombudet som sakkunnig eller för att få information
- en gemensam process kring utarbetandet av ett finlandssvenskt handikappolitiskt program
- modeller och arbetssätt för den gemensamma intressebevakningen inom den svenskspråkiga handikappsektorn i Finland
- representation av svenskspråkiga funktionshindrade och deras anhöriga samt de svenskspråkiga handikapporganisationerna i olika arbetsgrupper och nätverk

5.2 Ett handikappolitiskt program för Svenskfinland

Inom projektet har ombudet deltagit i den gemensamma processen kring utarbetandet av ett finlandssvenskt handikappolitiskt program (programmet).

Hösten 2007 utsågs en arbetsgrupp för utarbetandet av programmet. Arbetsgruppen består av representanter för Handikappförbundets medlemsorganisationer och projektet Juridiskt ombuds projektmedlemmar. Till en början fungerade det juridiska ombudet som sekreterare och föredragande i arbetsgruppen. Under år 2008 fungerade ombudet som koordinator och föredragande i arbetsgruppen. Tiden var mogen för att utvidga arbetsgruppen till att omfatta alla svenskspråkiga handikapporganisationer våren 2009. Arbetsgruppen utökades med FSS och Hörselförbundet. Samtidigt utsågs också en ordförande för arbetsgruppen och ombudet fungerar därefter som föredragande och sakkunnig i arbetsgruppen. Det arbete som gjorts i arbetsgruppen har också kunnat användas i intressebevakningen. Arbetsgruppen har också fungerat som en informationskanal mellan de olika parterna.

Ombudet har både på Generalförsamlingen 2007 och 2008 presenterat arbetsgruppens arbete och det har funnits möjlighet för deltagarna att kommentera programmet och processen. Inför kommunalvalet 2008 utarbetades förbundets kommunalvalsteser som bland annat användes i valdebatter.

Upplägget av arbetet har sist och slutligen blivit ett annat än vad som planerades i ansökningskedet av projektet Juridiskt ombud. Det har visat sig att den gemensamma processen i sig är viktig. De pågående lagstiftningsprocesserna och förvaltningsreformerna har lett till att gemensamma ställningstaganden och utlåtanden skrivits först och sedan har det visat sig att programmet tar sig form kring dem. Inte så att programmet skrevs först och sedan har ställningstaganden och utlåtanden skrivits utifrån det. Målet är att programmet skall kunna fungera så i framtiden. Att utarbetandet av det nationella handikappolitiska programmet (VAMPO) också började under projektperioden har också påverkat utarbetandet av programmet. Arbetsgruppens målsättning i detta skede är att dessa två handikappolitiska program skall kunna användas parallellt. Det finlandssvenska programmet skall bli ett komplement till VAMPO, vilket präglas av särställning och egna behov.

5.3 Information och seminarier

Information

En viktig funktion inom projektet är att väsentlig information samlas in och att den samlade kunskapen sprids. Därför informerar och vidarebefordrar ombudet på olika sätt information om aktuella lagstiftningsprocesser och förvaltningsreformer samt andra aktuella ärenden av intresse. Olika modeller för informationsspridningen och olika informationskanalerna testats och utvecklas under projektiden.

Redan före projektet början och också under projektets gång har det visat sig att det behövs information på svenska om funktionshindrades rättigheter och handikappfrågor i Finland. Enligt tillgängliga resurser arbetar ombudet och projektet med att tillfredställa det uppenbara informationsbehovet.

Redan före projektet beviljades finansiering av RAY och under projektets första verksamhetsår visade det sig att det finns ett behov av information på svenska gällande funktionshinder och handikappfrågor för funktionshindrade, deras anhöriga, organisationsanställda, kommunalt anställda och socialarbetare i Finland. Bland annat finns inte alla guider, rapporter och instruktioner från myndigheter översatta till svenska, samma gäller de finsk- eller tvåspråkiga handikapporganisationernas information och medlemstidningar eftersom det inte finns resurser att översätta allt material till svenska.¹¹ De funktionshindrade och deras närstående behöver därför stöd i tillvaratagandet av deras intressen och rättigheter på eget modersmål för att inte ytterligare marginaliseras och för att ha möjlighet att ta kontroll över eget liv.

I början av projektet var ombudet och presenterade projektet för svenskspråkiga handikapporganisationer, Svenska Finlands Folkting, handikappjuristerna, politiker och tjänstemän. Dessa utgjorde då potentiella samarbetsparter för projektet. Informationen har också förmedlats vidare i bland annat samarbetsorganisationer, på Handikappförbundets hemsida och en juridisk kolumn i tidskriften SOS-Aktuellt.

Under projektiden har en anställd persons resurser inte räckt till för att producera eget informationsmaterial. Utarbetande och produktion av informationsmaterial har därför skett i samarbete med andra handikapporganisationer och nätverk, exempelvis Assistetti.info. Informationen som publiceras på Handikappförbundets hemsida har sedan våren 2009 skötts av Handikappförbundets webmaster och inte av ombudet som tidigare, eftersom ombudets resurser inte räckt till för detta men det ändå har visat sig att de funktionshindrade och tjänstemän följer med denna information.¹²

En utmaning för utarbetandet av svenskspråkigt material i Finland är att allt finskspråkigt material inte endast kan översättas direkt från finska till svenska. Detta

¹¹ Av Seppänens utredning framgår det att svensk- och tvåspråkiga föreningar anser att de inte får tillräcklig svenskspråkig information från sina förbund (tvåspråkiga eller enspråkigt finska). De är missnöjda med dessa förbunds svenska service. , Seppänen s. 18-23

Lindqvist skriver också att de handikappråd som hon intervjuat ansåg att "personlig information på svenska är viktig antingen via kommunen eller via den egna organisationen". Lindqvist, s.42

¹² Seppänen, s. 29

på grund av att den svenskspråkiga handikappsektorn inte har samma organisering som den finskspråkiga, inte samma befolkningsunderlaget samt geografisk indelning. Materialet behöver därför ibland anpassas till de förutsättningar som råder i de svensk- och tvåspråkiga delarna av landet. Det har skett en viss anpassning till finlandssvenska förhållanden av det material som hittills producerats i samarbete med Assistentti.info. Under hösten översätts och anpassas Assistentti.infos handbok om de ändringar i handikappservicelagen som trädde i kraft 1.9.2009. Detta sker i samarbete med en studerande vid en av de svenskspråkiga yrkeshögskolorna, Novia.

Konkreta exempel

- Ombudet har presenterat projektet för svenskspråkiga handikapporganisationer, Svenska Finlands Folkting, handikappjurister, politiker och tjänstemän
- Ombudet har presenterat projektet på seminarier, möten och Mentalhälsomässan år 2007.
- Ombudet har föreläst och föredrag av ombudet på seminarier och sammankomster
- Projektet har presenterats i dagspressen och medlemstidningar, främst i form av intervjuer
- Information har spritts via e-post listor, arbetsgrupper, träffar, seminarier, föreläsningar och kolumn i tidskriften SOS-Aktuellt publicering av information på hemsidan har prioriterats bort under år 2009
- Ombudet har intervjuats i finlandssvensk dagspress och radio
- Publikationer i samarbete med Assistentti.info:
 - Personlig assistent, Vad? Hur? För vem? av Gunilla Sjöwall
 - Arbetsbok – Personlig assistans – uppgifter och övningar
 - Handbok om handikappservicelagens lagändringar som trädde i kraft 1.9.2009

Föreläsningar och seminarier

Eftersom projektet haft en anställd jurist har information via seminarier och föreläsningar prioriterats framför publikation av eget informationsmaterial. Delvis har projektet arrangerat egna seminarier runt om svenskspråkiga Finland och delvis har ombudet anlåtats som föreläsare.

Det finns ett stort behov av föreläsningar på svenska.¹³ Behovet har inte kunnat uppfyllas inom ramen för resurserna inom projektet och därför har ombudet under år 2009 blivit tvungen av avböja förfrågningar.

Det juridiska ombudet har anlåtats som föreläsare och sakkunnig av både de svenskspråkiga förbunden och föreningarna, de tvåspråkiga förbunden bland annat MS-förbundet, CP-förbundet, Stroke- och Dysfasiförbundet,

¹³ Det framkommer också av Lindqvists utredning, s.29 och s.54

Muskelhandikappförbundet, Invalidförbundet). Orsaken till att det svenskspråkiga ombudet anlitas av ovanstående tvåspråkiga- och enspråkigt finska förbund är att deras egna jurister eller egen personal inte föreläser på svenska gällande juridiska frågor.¹⁴ Ombudet fungerar också som svenskspråkig föreläsare för nätverket Assistentti.info.

Under projektiden har bland annat Generalförsamlingen¹⁵ utvecklats till ett forum där aktuella handikappolitiska frågor diskuteras på svenska. De flesta svenskspråkiga handikapporganisationer och samarbetsorgan samt tjänstemän från några av de tvåspråkiga handikapporganisationerna var representerade på Generalförsamlingen 2008. Svenskspråkiga förbunds representanter och Invalidförbundet var inbjudna att kommentera Generalförsamlingens föreläsare. Andra lyckade seminarium under projektiden var informationen om den reviderade handikappservicelagen i Österbotten våren 2009, ett samarbete mellan svensk- och tvåspråkiga handikapporganisationer och första Personliga assistans dagen på svenska, som ordnades i samarbete med Assistentti.info, VANE, FDUV, Förbundet Finlandssvenska synskadade och Handikappförbundet. Båda seminarierna har varit fullsatta. Dessa exempel visar på att projektet lyckats med att få blandat deltagande till seminarierna, delvis olika funktionsnedsättningar men också användare, tjänstemän och någon enstaka beslutsfattare. I stort sett alla seminarier och sammankomster som ombudet föreläst på har haft en blandad åhörarskara.

Under våren 2009 har ombudet suttit i en arbetsgrupp som planerat fortbildning på svenska för socialarbetare inom handikappsektorn ute i kommunerna. Ombudet har representerat ett brukarperspektiv i arbetsgruppen och planerna är att ombudet anlitas som föreläsare under fortbildningen. Fortbildningen arrangeras av Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området (FSKC) våren 2010.

Konkreta exempel:

Se bilaga

5.4 Sakkunskap

Ett av målen med projektet är att bygga upp en juridisk sakkunskap om handikappfrågor i Svenskfinland. Innan projektet juridiskt ombud började fanns ingen sådan specifik sakkunskap inom de svenskspråkiga handikappförbunden. Projektet Juridiskt ombud tillfredställer inom projektets ramar och resurser en del av detta sakkunnighetsbehov. Intressebevakning och den sakkunskap som behövs för den har diskuterats i Svenskfinland under projekt och det har uttryckts att det finns ett fortsatt behov av juridisk sakkunskap.¹⁶

Sakkunskap samlas inom projektet som är en resurs vid seminarier och kurser, intressebevakningen, konsultationen och fortbildning. Ombudet har under projektiden kontaktats av tjänstemän inom kommuner och ministerier.

¹⁴ Stöds också av Seppänen utredning, Seppänen s.28

¹⁵ Generalförsamlingen ordnas av Handikappförbundet och Invalidförbundets svenska arbetsgrupp, projektet har deltagit i arrangemangen både år 2007 och 2008

¹⁶ Wallén, s. 5 och Lindqvist s. 55

Projektet har synts i media under projektåren och ett av projektets målsättning uppnåddes under hösten 2009, eftersom de finlandssvenska medierna kontaktade det juridiska ombudet som sakkunnig i samband med att revideringen av handikappservicelagen trädde i kraft.

5.5 Samarbete och nätverk

Det samarbete och de nätverk som uppstått under projektet har stor betydelse för projektets resultat och för att målsättningar skall kunna uppnås.

Juridiska ombudet har beretts möjlighet att representera finlandssvenska frågor i ändamålsenliga samlingsorganisationer och arbetsgrupper. (Se bilaga)

Liksom Seppänen har konstaterade i sin utredning så begränsas samarbetet inom handikappsektorn inte av organisatoriska gränser utan de finlandssvenska förbunden idkar samarbete sinsemellan¹⁷. Han konstaterar också att projektet Juridiskt ombud är ett exempel på ett projekt som arbetar för den bredare finlandssvenska handikappsektorn.¹⁸ Trots att Hörselförbundet och FSS inte är medlemmar av Handikappförbundet har dessa två förbund samarbetat med Handikappförbundet via projektet Juridiskt ombud, vilket bland annat resulterat i gemensamma utlåtanden. Våren 2009 samlades också de svenskspråkiga förbunden för att tillsammans arbeta vidare på det finlandssvenska handikappolitiska program som därtills förberetts inom Handikappförbundet

Projektet verkar för ett ökat samarbete och nätverksbildning gällande finskspråkiga och nordiska handikapporganisationer enligt tillgängliga resurser. Det finskspråkiga samarbetet har byggts upp via samlingsforum (främst Handikappforum och Assistentti-info). Projektet har ständigt både formell och informell kontakt med de finskspråkiga juristerna. Kontakt har börjat byggas upp till en del nordiska och europeiska jurister dels via projektparternas nordiska och europeiska samlingsorganisationer och dels via studiebesök i Sverige. Kunskapen och informationen har kunnat användas både inom det svenskspråkiga och det nationella samarbetet. Projektet har också kunnat bidra med bredd, svenska texter och information om handikappsektorns intressen och sakkunskap till svenskspråkiga tjänstemän och förtroendevalda. I de flesta fall har de stött finskspråkiga utlåtanden och meddelanden från bland annat Handikappforum. Samarbetet inom Finland har dock prioriterats under projektet.

Projektet verkar för att utöka samarbete och växelverkan mellan de finlandssvenska brukarna, anhöriga, handikapporganisationerna och professionella. Under år 2008 har detta arbete börjat ge resultat och exempelvis en stor del av intressebevakningens resultat är produkter av samarbete liksom informationsmaterial. Samarbetet och nätverken är något som utökats och förbättrats ju längre projektet har framskridit. Samlingsforum och nätverk är av största vikt, exempelvis för information, fördelning av uppgifter på grund av knappa resurser,

¹⁷ Seppänen, s.8

¹⁸ Seppänen, s.7- 8

strategier för fortsatt arbete, utarbetande av gemensamma riktlinjer bland annat för föreläsningar/information och konsultationen.

Att utveckla samarbetet mellan användare och myndigheter har varit mera komplicerat och långsammare än beräknat men har visat sig vara en viktig målsättning inom projektet. Dialogen mellan tjänstemän, användare och tjänstemän har visat sig vara nödvändig för att kunna uppnå ökad förståelse parterna emellan.

Ett resultat av projektet är att det behövs forum som är skilda för tjänstemän (kommunala), organisationernas (intressebevakning och rådgivning/handledning) och för användarna. Men det behövs också gemensamma forum i vilka alla kan delta, exempelvis Generalförsamlingen och olika seminarier med debatter. Utvärderingen av "Första personliga assistans dagen" pekar på detta och är därmed ett konkret exempel. Tillsammans med Handikappförbundets stödpersonsverksamhet ordnar projektet socialarbetarträffar, vilket visat sig vara ett lyckat koncept för informella diskussionsforum för tjänstemän.¹⁹

Konkreta exempel på samarbetspartner:

Se bilagorna arbetsgrupper och projektets samarbetspartner

5.6 Konsultation

Trycket på den juridiska konsultationen för enskilda personer har hela tiden varit större än en tjänsteman har klarat av och därför har det uppstått kö i konsultationen.

Genom konsultationen uppnås målsättningen att genom projektet stöda funktionshindrade och deras närstående att tillvarata deras lagstadgade rättigheter och handikappolitiska intressen för att de skall ha möjlighet att föra egen talan och ta kontroll över sitt eget liv.

Konsultation är öppen för alla som önskar få juridisk rådgivning gällande handikappärenden på svenska i Finland. Konsultationen kan kontaktas per telefon eller per e-post.

Det har redan tidigare nämnts att endast en del av informationen och guider inom handikapp-, sociala samt hälso- och sjukvårdssektorn, både producerade inom tredje sektorn och den offentliga sektorn, finns tillgängliga på svenska. Detta gör att de svenskspråkiga funktionshindrade, deras anhöriga och andra berörda parter behöver en svenskspråkig konsultation där de kan få information, stöd och handledning på eget modersmål.

Det finns olika förväntningar på konsultationen och tillgången till den. Under år 2007 fastslog styrgruppen därför gränsdragning och riktlinjer för konsultationen. Konsultationen har koncentrerats till konsultation och handledning, ännu har inte tillgängliga resurser tillåtit drivandet av något prejudikatfall. Under år 2007

¹⁹ Behovet av dylika forum för socialarbetare framgår av Lindqvists rapport, Lindqvist, s. 29 och s. 56

prioriterades generella fall. Denna gränsdragning upphävdes av styrgruppen under år 2008.

Konsultationen har blivit mer känd och ännu fler har hittat den under projektiden, vilket statistiken visar på (se bilaga). Antalet kontakter dubblerades nästan från år 2007 och till år 2008. Det är mycket troligt att också antalet kontakter kan dubblas också under år 2009, eftersom antalet kontakter ökat efter att lagändringarna av handikappservicelagen trädde i kraft 1.9.2009.

Väntetiden är en nackdel inom konsultationen. Detta har man inom projektet försökt åtgärda genom att minska på ombudets andra arbetsuppgifter. Det har visat sig vara svårt eftersom den efterlängttade lagändringen av handikappservicelagen trädde i kraft 1.9.2009 och lagändringen föranledde en hel del arbetsuppgifter både före och efter ikraftträdandet. Exempel på sådana ärenden är formella och informella diskussioner inför lagändringen, utarbetande av utlåtanden, kontakt med politiker och föreläsningar och information om kommande lagändring. Också redan nämnda reformer²⁰ har föranlett att det inte varit möjligt att frigöra tillräcklig arbetstid av det juridiska ombudet för konsultationen.

Informationen som fås via konsultationen är en viktig kunskap som kan användas inom det intressepolitiska arbetet. Konsultationsärendena pekar på nuläget inom den finlandssvenska handikappsektorn och behovet av åtgärder och förändringar. Informationen kan också användas vid föreläsningar förutsatt att det framförs i en sådan form att ingen kan bli igenkänd.

6. Organisation, uppföljning och utvärdering

Projektet Juridiskt ombud har varit ett samarbetsprojekt mellan Finlands Svenska Handikappförbund, Psykosociala förbundet, DUV i Mellersta Nyland och Finlands svenska socialförbund.

Personalresurs: en heltidsanställd jurist samt samarbetsgrupper.

Administration: Finlands Svenska Handikappförbund (Handikappförbundet).

Projektet och det juridiska ombudets arbete har planerats och letts av en styrgrupp, bestående av en representant för varje projektpart.

Styrgruppen har sammanträtt i medeltal 8-9 gånger per år och projektet har haft en strategidag för styrgruppen och ombudet både år 2008 och 2009.

Styrgrupp 2007:

Mikael Lindholm, Finlands Svenska Handikappförbund, ordförande fram till 21.11.07
Lisbeth Hemgård, Finlands Svenska Handikappförbund ordförande fr o m 21.11.2007
Ulf Gustafsson, Finlands Svenska Handikappförbund
Mauri Nyqvist, DUV Mellersta Nyland

²⁰ Kap 5.1 Intressebevakning

Maria Rajalin, Finlands svenska Psykosociala Centralförbund
Boris Björklund, Finlands svenska socialförbund

Styrgrupp 2008-2009

Lisbeth Hemgård, ordförande, FDUV/ Finlands Svenska Handikappförbund
Ulf Gustafsson, Finlands Svenska Handikappförbund
Inger Karlsson, DUV Mellersta Nyland
Maria Rajalin fram till september 2009
Monica Halinen från september 2009, Psykosociala förbundet
Boris Björklund, Finlands svenska socialförbund

Ombudet har kontinuerligt informerat styrgruppen och vid behov även Handikappförbundets styrelse.

Det har förts statistik över konsultationen, föreläsningar och utlåtanden.

Som stöd i sitt arbete, förverkligande och evaluering har det juridiska ombudets kontinuerligt deltagit i individuell arbetshandledning.

7. Sammanfattning

Projektets resultat sammanfattat

- Lyft fram och synliggjort de svenskspråkigas särställning och därtill knutna utmaningar och särbehov samt utvecklingsbehov.
- Framfört och informerat om betydelsen av intressebevakning både projektparterna och Handikappförbundets medlemmar samt de övriga svenskspråkiga förbunden.
- Svenskarna hittat gemensamma frågor att bevaka alla tillsammans och skapats former/modeller för detta samarbete.
- Bidragit med ett neutralitetsperspektiv och ett bredare synsätt på intressebevakningen och samarbete både inom det svenskspråkiga Finland och inom den finländska handikappsektorn.
- Bidragit med sakkunskap och svenska texter till den gemensamma finländska intressebevakningen, sakkunskapen och informationen inom den finländska handikappsektorn.
- Räcker inte bara att översätta material utan materialet måste också anpassas så att det överensstämmer med des svenskspråkiga förhållandena.
- Till konsultationen har det kommit in överraskat många fall från projektets hela målgrupp.
- Behövs konsultation på svenska både gällande enklare och svårare fall.
- Representerat i ändamålsenliga samarbetsorgan, arbetsgrupper och nätverk
- Ordnat egna seminarium och anlitats som föreläsare.
- Har lyckats med att få blandat deltagande till seminarierna, delvis olika funktionsnedsättningar men också användare, tjänstemän och någon enstaka beslutsfattare.
- Utarbetat informationsmaterial i samarbete med Assistentti.info.

Bilaga 1

Arbetsgrupper och representation under 2007

- Juridiskt ombuds styrgrupp
- Finlands Svenska handikappolitiska arbetsgruppen
- Planeringsgrupp inför Generalförsamlingen (avslutat)
- Assistentti.infos neuvottelukunta, lakijaosto
- Handikappforums vaikuttajaverkosto, på FDUV:s mandat
- Handikappolitisk arbetsgrupp inom Södra Finlands länsstyrelse (avslutat)

Arbetsgrupper och representation under 2008

- Juridiskt ombuds styrgrupp
- Finlands Svenska handikappolitiska arbetsgruppen
- Diskussionsgrupper inför revideringen av handikappservicelagen (avslutat)
- Assistentti-infos lakijaosto, ordförande, Assistentti-infos työvaliokunta, neuvottelukunta
- Vammaisfoorumis vaikuttajaverkosto, på FDUV:s mandat
- VIKEs neuvottelukunta, på FDUV:s mandat

Arbetsgrupper och representation under 2009

- Juridiskt ombuds styrgrupp
- Finlands Svenska handikappolitiska arbetsgruppen
- Assistentti-infos lakijaosto, ordförande, Assistentti-infos työvaliokunta, neuvottelukunta
- Vammaisfoorumis vaikuttajaverkosto, på FDUV:s mandat, fr o m maj FSH
Referensgruppen för nya lagstiftningen
- VIKEs neuvottelukunta, på FDUV:s mandat
- FSKC – planering av utbildning för socialarbetare inom handikappservicen (avslutad)
- Arbetsgrupp för skapande av ett Assistanscenter på svenska, anda parter FDUV, Folkhälsan och Kårkulla, ombudet har kallats som sakkunnig
- Planeringsgrupp inför Svenska assistansdagen (tar slut i oktober 2009)
- Projekt för kring nordisk samordning för sällsynta funktionsnedsättningar, Harvinaiset – nätverkets jurist representant

Bilaga 2

Samarbetspartners under projektiden

Projektparter

DUV i Mellersta Nyland
Finlands Svenska Handikappförbund
Finlands svenska socialförbund
Psykosociala förbundet

Handikappförbundets medlemmar

FDUV
Finlandssvenska Autism- och Aspergerförening
Finlandssvenska teckenspråkiga
Handikappföreningen i Södra Finland
Handikappföreningen i Österbotten

Övriga svenskspråkiga handikappförbund

Förbundet Finlands Svenska Synskadade
Svenska hörselförbundet
Ålands handikappförbund

Tvåspråkiga förbund

MS-förbundet
CP-förbundet
Muskelhandikappförbundet
Finlands Dövblinda
Reumaförbundet
Kynnys/ Tröskeln
Heli
Stroke- och dysfasiförbundet
Hörsel förbundet för hörselvård (Kuuloliitto)
Finlands Dövas Förbund (Kuurojen Liitto)

Enspråkigt finska förbund

Invalidförbundet
Epilepsialiitto
Näkövammaisten keskusliitto

Samarbetsorganisationer

Vammaisfoorumi/Handikappforum
VANE (nationella handikapprådet)
Assistentti.info
Handikappjuristerna
Nätverket neurologiska handikapporganisationer
Harvinaiset-nätverket
Det svenska assistanscentret
VIKE
THL/ Sosiaaliportti

Andra svenska

Svenska Finlands folkting
FSKC (Ab Finlands svenska kompetenscenter inom det sociala området)
SPERES
Folkhälsan
Hem & Skola
Kårkulla
Yrkehögskolan Novia, studerande

Politiker och politiska organ

Svenskspråkiga riksdagsledamöter
SFP:s socialpolitiska utskott
Lokala handikappråd

Myndigheter och forskare

Forskare knutna till FSKC
Social- och hälsovårdsministeriet
Finansministeriet

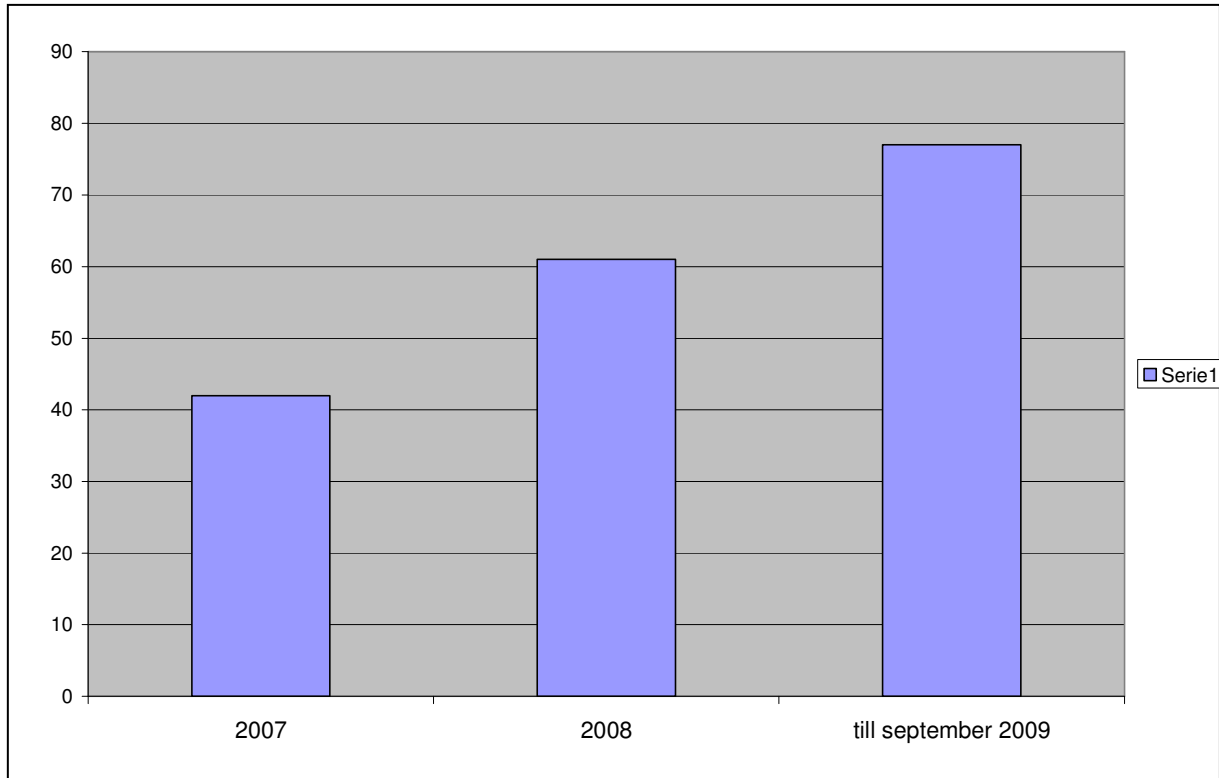
Använt sig av projektet

Svenska pensionärsförbundet
Svenskspråkiga specialskolor
Finlandssvensk media
Magma

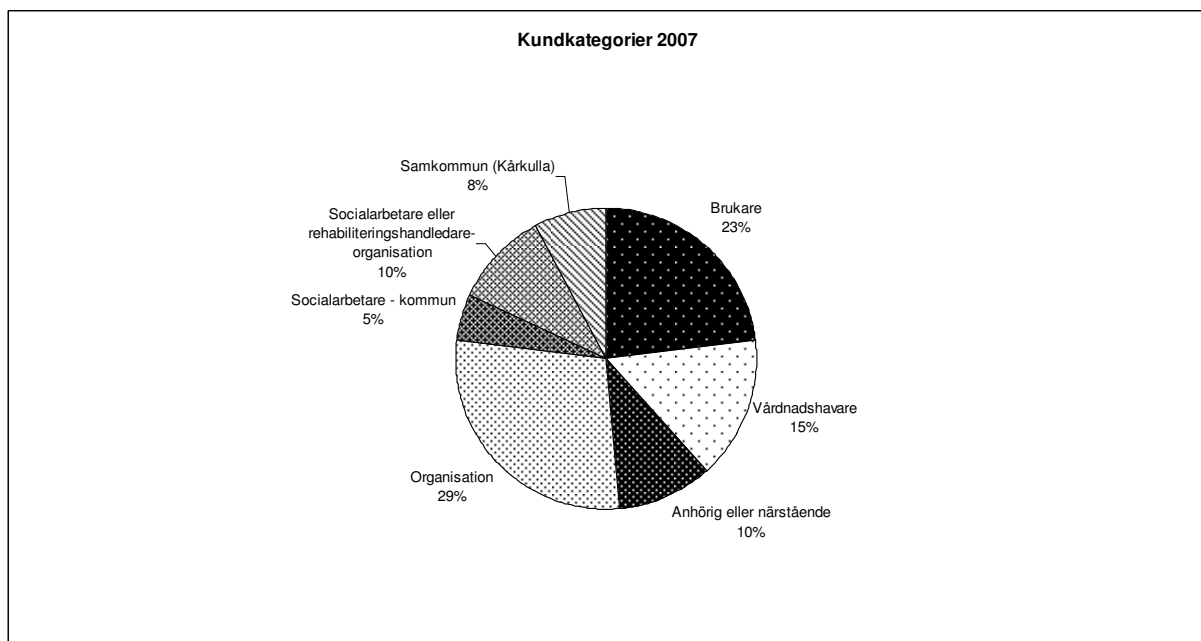
Projektet har kontaktat

Länsstyrelserna
Justitieministeriet
Utrikesministeriet

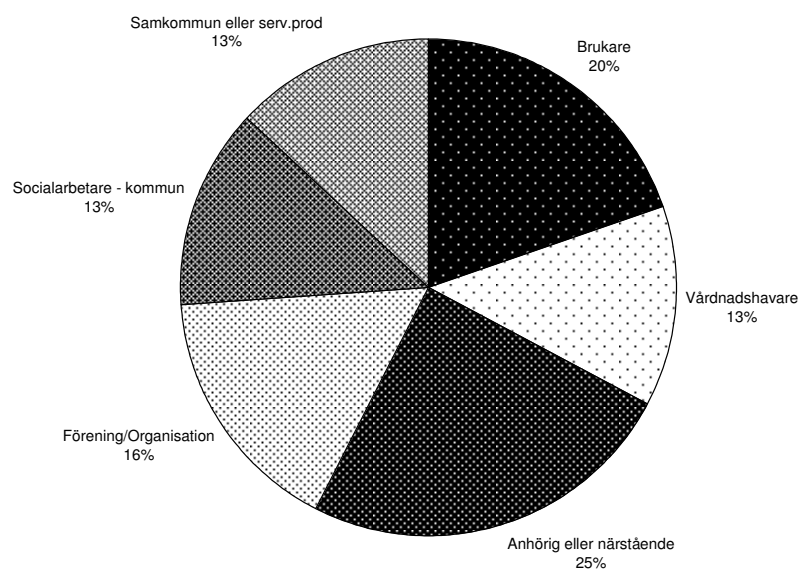
Bilaga - Rådgivningsstatistik under projektiden 2007 - 2009

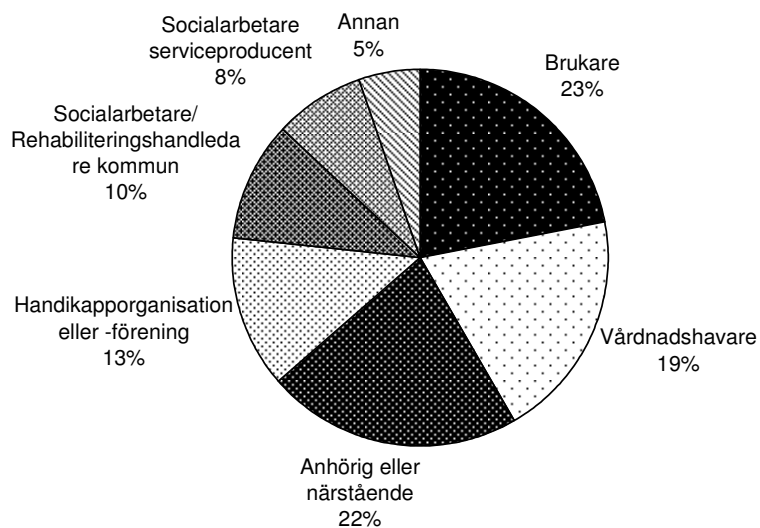
Rådgivningens utveckling under projektiden fram till 27.9.2009. Antalet ärenden som kom in till rådgivningen dubblerades nästan från år 2007 till 2008. Under år 2009 har det inkommit i medeltal 8,5 ärenden per månad, inklusive semestermånaden juli. Under september 2009 har det kommit in 14 ärenden.

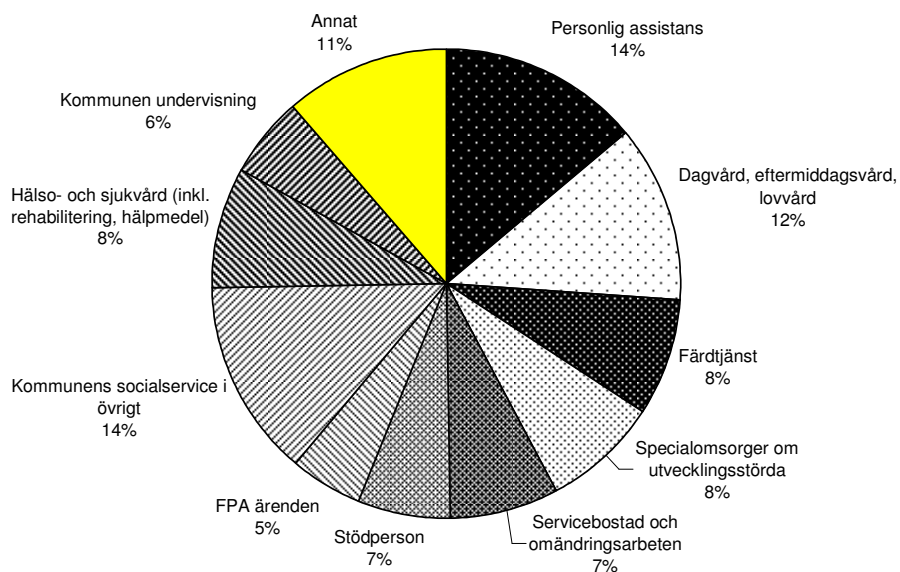
Kundkategorier 2008

Kundkategorier 2009

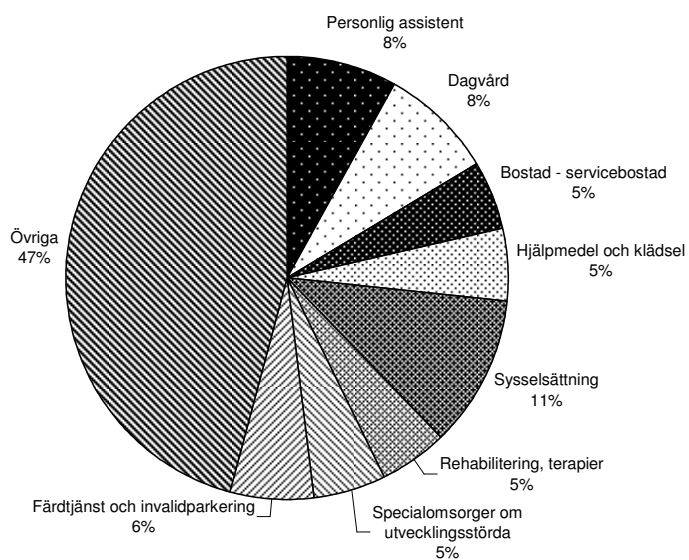

Indelning enligt ärenden 2009

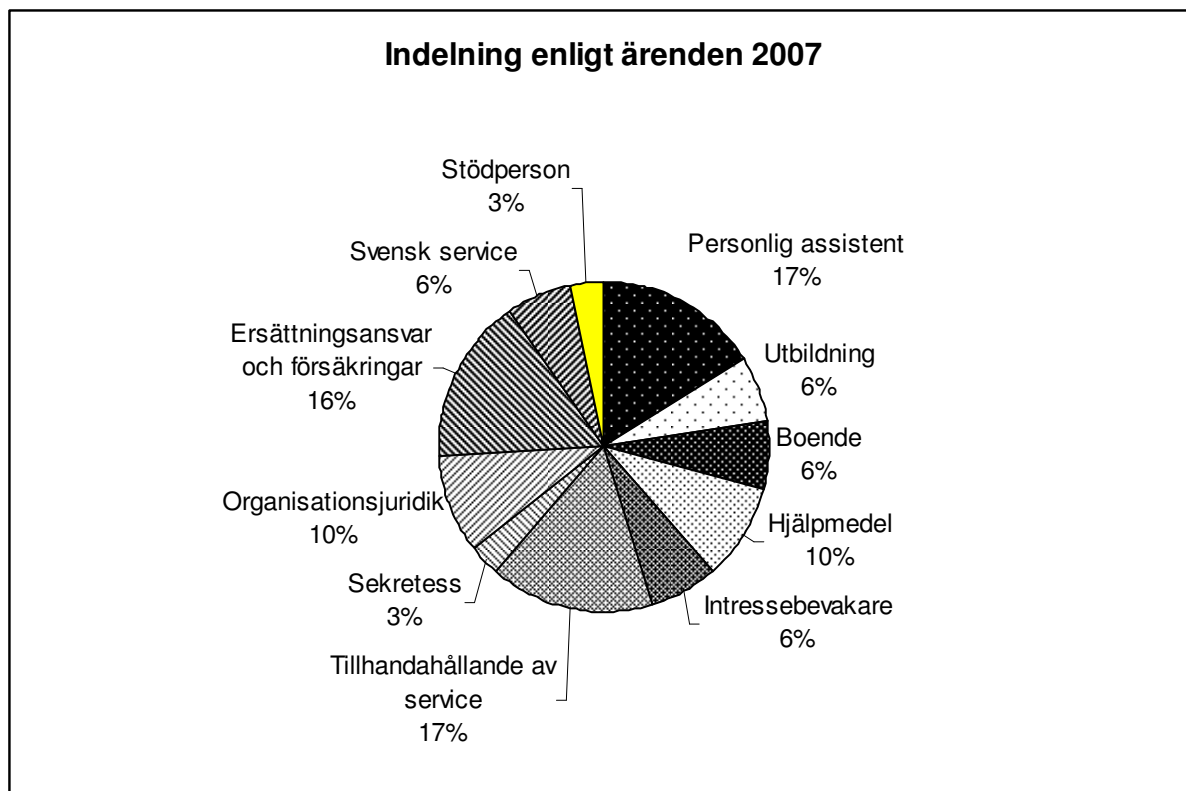

2009

Indelning enligt ärenden 2008

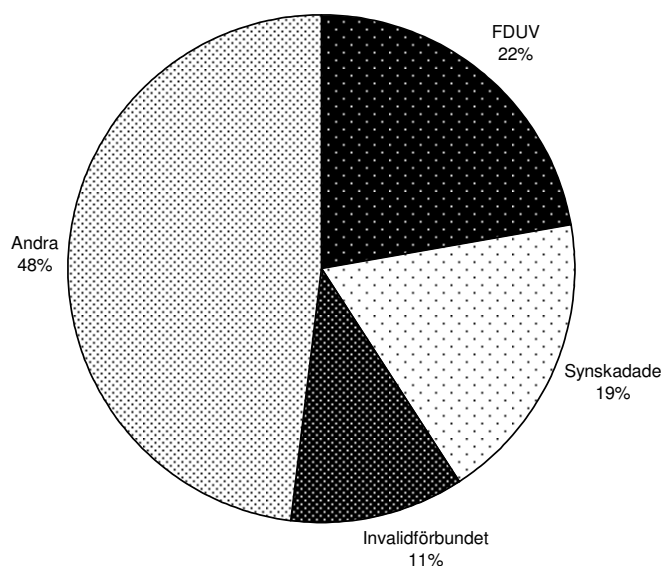

2008

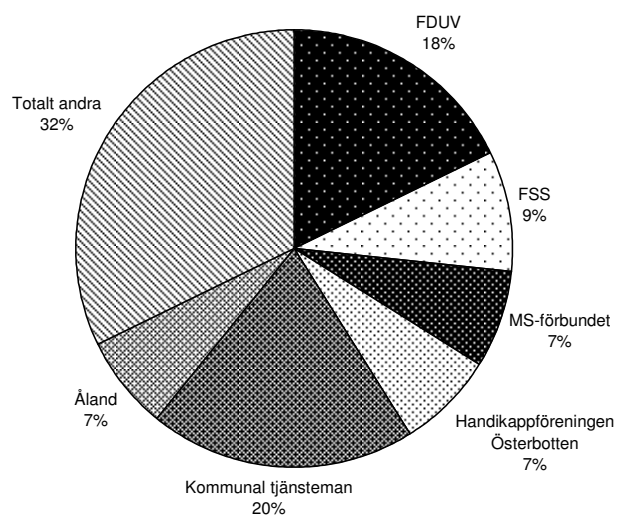

2007

Kontakter enligt föreningstillhörighet 2007

Kontakter enligt föreningstillhörighet 2008

Kontakter enligt funktionsnedsättning 2009

